

AGDER LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 28.03.2023

Saksnr.: 22-059798ASD-ALAG

Dommere:

Lagmann	Tone Kleven
Lagdommer	Maria Torvund
Ekstraordinær lagdommer	Paal Christian Aartun

Ankende part	Drangedal kommune	Advokat Terje Marthinsen
Ankemotpart	A	Advokat Johannes Kleppe Advokat Renate Lia

Saken gjelder erstatningskrav mot en kommune for skader som følge av mobbing i barne- og ungdomskolen i årene 1997 til 2007. Saken er reist av A mot Drangedal kommune.

Sakens bakgrunn

A (A er født XX XX 1991. Hun er oppvokst i Drangedal kommune sammen med sin mor og mormor. Hennes foreldre brøt samlivet da hun var 4 år. Kontakten mellom A og hennes far var gjenstand for rettslig behandling. Resultatet av barnefordelingssaken er ikke kjent for lagmannsretten. Imidlertid er det på det rene at A etter bruddet mellom foreldrene ikke har hatt kontakt med sin far eller familien på farssiden.

A mor, B er født i 1962. Hun var yrkesaktiv i A barndomsår, har fibromyalgi og er i dag ufør. Hun og A bor sammen i A bolig.

A var elev ved "Stedsnavn" barneskole fra 1997 til 2004. Det var totalt rundt 25-30 elever ved skolen, med sammenslåtte klasser bestående av elever fra ulike årskull.

Drangedal ungdomsskole bestod av elever fra de ulike grendebarneskolene i kommunen.

A var elev ved skolen fra 2004 til 2007. På den tiden var det to klasser på hvert årstrinn, med 25-30 elever i hver klasse.

A hadde lese- og skrivevansker, noe som ikke ble avdekket før i november 2005. Det synes også å være holdepunkter for dyskalkuli. Etter ungdomsskolen fullførte A første året på videregående skole i Kragerø, helse- og sosiallinje. Hun påbegynte deretter ambulansefag på videregående skole i Skien, og avla teoridelen med gode resultat. Imidlertid avbrøt hun lærlingtiden etter et halvt år.

A har vært i hyppig kontakt med helsevesenet på grunn av fysiske og psykiske plager. Hun utviklet spiseforstyrrelse i tidlig ungdomsår. I 2018 ble hun som 27-åring erklært 100% ervervsmessig ufør og innvilget uførestønning.

Begge de privat engasjerte sakkyndige, Lars Weisæth på oppdrag fra Drangedal kommune og Hans Ole Korsgaard på oppdrag fra A har konkludert med at A på tidspunktet for vurderingen anses å være om lag 50 % medisinsk ufør. Imidlertid er de sakkyndige uenige om årsaken til uførheten mest sannsynlig skyldes mobbing i barne- og ungdomsskolen. Weisæth er også, i motsetning til Korsgaard, av den oppfatning at det ikke kan fastslås at A er varig 50 % medisinsk ufør.

A var en av flere elever som i 2019 stod frem som ofre for mobbing i skolen i Drangedal, og på dette grunnlag fremmet erstatningskrav mot kommunen. Kommunen avviste kravet. A forfulgte kravet ved stevning 28. desember 2020 med påstand om

erstatning fastsatt etter rettens skjønn. Kommunen påsto seg frifunnet. Telemark tingrett avsa 25. februar 2022 dom med slik domsslutning:

1. Drangedal kommune v/ordføreren dømmes til å betale A 2 127 980 – tomillionerethundreogtjuesyvtusenihundreogåtti – kroner i barneerstatning innen 14 – fjorten – dager etter dommens forkynnelse.
2. Drangedal kommune v/ordføreren dømmes til å betale A 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner for påførte og fremtidige utgifter innen 14 – fjorten – dager etter dommens forkynnelse.
3. Drangedal kommune v/ordføreren dømmes til å betale A 1 002 504 – enmillionogtotusenfemhundreogfire – kroner for sakens kostnader.

Drangedal kommune har anket dommen. Ankeforhandling ble holdt i Skien over seks rettsdager i perioden 28. februar til 8. mars 2023. De privat engasjert sakkyndige fulgte forhandlingene og redegjorde for sine skriftlige erklæringer. Nærmere om sakens gang og bevisførselen fremgår av rettsboken.

Partenes syn på saken

Drangedal kommune har i det vesentlige gjort gjeldende:

Kommunen bestrider erstatningsansvar. Det er gjort gjeldende at A hverken har sannsynliggjort ansvarsgrunnlag, påført skade/tap eller nødvendig årsakssammenheng. Det foreligger ingen tidsnær dokumentasjon som underbygger at A er blitt utsatt for mobbing i det omfang hun hevder, hverken ved "Stedsnavn" barneskole eller Drangedal ungdomsskole. Under alle omstendigheter var ikke dette noe skolens ansatte kjente eller burde kjenne til. Det bestrides ikke at det fant sted enkeltepisoder som skolen ble gjort kjent med. Disse ble fulgt opp med forsvarlige og hensiktsmessige tiltak.

Skolen var kjent med at A hadde utfordringer knyttet til familiære forhold, og at hun utviklet helseplager som ble fulgt opp av helsevesenet. Helseplagene ble imidlertid ikke opplyst eller oppfattet å være knyttet til hennes skolehverdag.

Det er ikke sannsynliggjort at A har diagnosen PTSD, jf. Weisæths redegjørelse. Hennes medisinske invaliditet må, i tråd med Weisæths syn, antas knyttet til psykisk sykdom, og er ikke uttrykk for en «skade».

A har heller ikke ført tilstrekkelig bevis for faktisk og rettslig årsakssammenheng mellom eventuelt ansvarsgrunnlag og anført skade. Det foreligger ingen merskade oppstått som følge av at kommunen ikke har oppfylt sin handleplikt.

Subsidiært anføres at eventuelt krav er foreldet..

For det tilfelle A skulle vinne frem med kravet, bestrides ikke at erstatningen skal utmåles etter skadeserstatningsloven § 3-2a. Imidlertid anføres at de skaderelaterte plager gir en varig medisinsk invaliditet under 15 %. Vilåårene for standardisert barneverstatning er følgelig ikke oppfylt.

Kommunen bestrider også grunnlaget for å tilkjenne erstatning for merutgifter.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Drangedal kommune v/ordføreren frifinnes.
2. Drangedal kommune v/ordføreren tilkjennes sakens kostnader.

A har i hovedsak gjort gjeldende:

Tingretten har korrekt lagt til grunn at A ble utsatt for mobbing bå ved "Stedsnavn" barneskole og Drangedal ungdomsskole, samt at skolens ansatte hadde eller burde hatt kunnskap om denne mobbingen. Kommunen er derfor å bebreide at dens ansatte ikke grep inn for å forhindre mobbingen, og slik sikre at A hadde et godt psykososialt skolemiljø i tråd med opplæringslovens bestemmelser. Forsmmelsen er ansvarsbetingende etter skadeserstatningsloven § 2-1.

Mobbingen skjedde på skolen og skoleveien, slik A selv har beskrevet. Hennes forklaring støttes av medelever som har avgitt forklaring for retten. Skriftlig dokumentasjon, blant annet journaler fra behandlere i helsevesenet og helsesøster viser med all tydelighet at A har opplyst om mobbingen hun ble utsatt for og de helsemessige konsekvenser dette fikk for henne.

Hun rapporterte jevnlig til skolen om hendelser og systematisk utestengning. Det samme gjorde hennes mor. Varslene ble imidlertid ikke fulgt opp. Det er på det rene at skolene ikke hadde tilfredsstillende system og rutiner for håndtering av varsler om mobbing. Slike henvendelser ble heller ikke nedtegnet, og det finnes følgelig ingen dokumentasjon i skolens arkivsystem for henvendelser fra elever eller foresatt angående dette.

A utviklet helseplager allerede på barneskolen som følge av mobbingen. Symptomene viste seg akutt og vedvarende. A er av behandlende psykolog diagnostisert med kompleks PTSD. Hennes psykiske helse er mest sannsynlig forårsaket av mobbingen i skolen. Diagnosen og årsaken til denne er bekreftet av sakkyndig Korsgaard. Det avvises at bruddet mellom foreldrene har påført henne psykiske skader. Det er heller ikke riktig at et eventuelt konfliktfylt forhold mellom foreldrene har hatt betydning for A psykiske helse.

Det bestrides at kravet er foreldet. A fikk først i 2018/2019 tilstrekkelig kunnskap om at hennes helseplager var en følge av mobbingen i skolen. Hun hadde først tilstrekkelig kunnskap om årsakssammenhengen da denne ble fastslått av Korsgaard i desember 2020.

Korsgaard vurderer A varig 50 % medisinsk invalid. Hun har følgelig krav på standardisert barneverstatning. Denne utgjør i dag, etter siste justering av grunnbeløpet, 2 228 940 kroner.

A har i tillegg krav på dekning av påløpte og fremtidige behandlingsutgifter inkludert skatteulempe med 125 000 kroner, slik dette skjønnsmessig ble fastsatt av tingretten.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Drangedal kommune v/ordføreren dømmes til å betale A erstatning fastsatt etter rettens skjønn. A
2. Drangedal kommune v/ordføreren dømmes til å betale A sakens omkostninger.

Lagmannsrettens vurdering

Lagmannsretten skal ta stilling til spørsmålet om objektivt erstatningsansvar for Drangedal kommune som arbeidsgiver, jf. skadeserstatningsloven § 2-1. A grunnlag for kravet er feil og forsømmelser hos kommunens ansatte ved håndteringen av medelevers mobbing av henne gjennom barne- og ungdomsskolen.

Sakens hovedspørsmål er om A ble mobbet mens hun var elev på "Stedsnavn" barneskole fra 1997 til 2004 og ved Drangedal ungdomsskole fra 2004 til 2007, og om ansatte ved skolene har utvist uaktsomhet ved ikke å undersøke eller gripe inn i større utstrekning enn det som ble gjort. Saken reiser videre spørsmål om eventuell uaktsomhet har forårsaket invalidiserende skade på A psykiske helse.

Rettslig utgangspunkt

Etter skadeserstatningsloven § 2-1 har kommunen som arbeidsgiver ansvar uavhengig av egen skyld «for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt». Dette omfatter i henhold til forarbeider og rettspraksis også anonyme og kumulative feil. Det er derfor ikke nødvendig for å pålegge ansvar å påvise at en enkelt lærer, rektor eller annen arbeidstaker har gjort feil som i seg selv er tilstrekkelig til at vedkommende kan gjøres ansvarlig, jf. blant annet Rt-2012-146.

De krav skolelovgivningen stiller til kommunen når det gjelder mobbing av elever fra medelever må vurderes etter rettsstilstanden i det aktuelle tidsrom saken gjelder.

Grunnskoleloven ble i 1998 avløst av opplæringsloven som trådte i kraft i 1999. Også grunnskoleloven fastsatte krav til et godt skolemiljø for elevene. Opplæringsloven fikk ved

en lovendring som trådte i kraft i april 2003 et eget kapittel 9A om elevenes skolemiljø. Det psykososiale miljøet er regulert i § 9 A-3:

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Det er lagt til grunn at bestemmelsen ikke er ment å stille strengere krav til elevens arbeidsmiljø enn det som fulgte av grunnskolelova, men at den først og fremst skjerpet og presiserte de ansattes undersøkelses- og aktivitetsplikt, jf. Rt-2012-148 (45).

I § 9 A-3 i dagens lov heter det:

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det følger av lovforarbeidene, Prop.57 L (2016–2017) pkt. 4.5.3, at bestemmelsen innholdsmessig en videreføring av § 9a-4 i loven som gjaldt fra 2003. At prinsippet om nulltoleranse for mobbing også fulgte av tidligere lov, fremgår av omtalen i utdanningsdirektoratets rundskriv Udir 2-2010, om retten til et godt psykososialt miljø, punkt 4.3.

Det fremgår også av forarbeidene at det er elevens opplevelse som er avgjørende for om vedkommende har et trygt og godt skolemiljø, jf. Prop.57 L (2016–2017) pkt. 4.5.1 om videreføring av dette prinsippet.

Lagmannsretten legger til grunn definisjonen av mobbing brukt i forarbeidene til opplæringsloven kap. 9A. I Ot.prp.nr.72 (2001–2002) side 23 er mobbing beskrevet slik:

Ein person er mobba når han eller ho, gjentekne gonger og over tid, er utsett for negative handlingar frå ein eller fleire personar. Det er ei negativ eller aggressiv handling når nokon med vilje påfører ein annan person skade eller smerte – ved fysisk kontakt, ved ord eller på andre måtar. For å kunne bruke nemninga mobbing

skal det også vere ein viss ubalanse i makt- og styrketilhøvet: den som blir utsett for dei negative handlingane, har vanskeleg for å forsvare seg og er noko hjelpelaus overfor den eller dei som plagar han eller henne.

Etter denne definisjonen, som også blir brukt internasjonalt, er mobbing kjenneteikna av desse tre kriteria: 1) Det dreier seg om aggressiv eller vondsinna åtferd, som 2) gjentek seg og varer ved over ei viss tid 3) i ein mellommenneskeleg relasjon som er prega av ein viss ubalanse i styrke- eller makttilhøvet. Ein kan leggje til at mobbing ofte inntreffer utan nokon openberr provokasjon frå offeret si side.

Lovutkastet omfattar både direkte mobbing, med etter måten opne angrep på offeret, og indirekte mobbing, med sosial isolering og utestenging frå gruppa.
(...)

Føresegna gjeld også krenkjande ord og handlingar som ikkje er mobbing, vald, diskriminering eller rasisme, slik som til dømes enkeltstående ytringar om utsjånad, misdanningar eller funksjonshemmingar.

Begrepet krenkelser skal tolkes vidt, jf. Prop.57 L (2016–2017) side 75. Disse forarbeidene gjelder senere endringer i opplæringsloven, men gir etter lagmannsrettens syn også et riktig uttrykk for hva § 9 A-3 omfattet før endringene. Krenkelser kan omfatte handlinger og verbale uttrykk rettet direkte mot eleven, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Det er likevel ikke slik at enhver kritisk ytring eller uenighet mellom elevene omfattes.

Spørsmålet om ansvarsgrunnlag

Lagmannsretten bemerker, og dette er heller ikke bestridt, at det er A som har bevisbyrden for at det foreligger et ansvarsgrunnlag for kommunen, årsakssammenheng og et økonomisk tap.

Lagmannsretten vil først vurdere om det er sannsynliggjort at A ble utsatt for krenkende adferd eller mobbing, eventuelt omfanget av slik adferd fra medelever.

Tidsaspektet gjør både bevisbildet og bevisvurderingen utfordrende. Lagmannsretten legger til grunn samme tilnærming til bevisvurderingen som i Rt-1998-1565, hvor det på side 1570 sies følgende:

Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf her – om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde – Rt-1995-821.

De begivenhetsnære bevis i saken er dokumenter som er fremlagt fra den aktuelle perioden. Dette er i hovedsak notater og andre dokumenter fra skolen, helsesøster, lege, sykehus, fysioterapeut og BUP.

De påberopte handlingene og unnlaterer lagmannsretten skal vurdere ligger langt tilbake i tid. A og hennes medelever var i perioden 1997-2007 svært unge. Generelt kan det da ikke forventes at barn og unge husker enkelthendelser. Særlig vanskelig kan dette være dersom de selv ikke var del av hendelsen, men alene passivt tilstede.

De berørte ansatte i skolen har, både før og etter perioden vår sak gjelder, hatt svært mange elever og skoleklasser. De har ikke hatt noen oppfordring til å huske spesielt aktuelle elever eller skoletrinn, eller merke seg forhold av mulig interesse for denne saken før den ble tatt opp med kommunen i 2019.

Det finnes få tidsnære nedtegnelser av betydning for saken i skolens rapporteringssystem fra "Stedsnavn" barneskole og Drangedal ungdomsskole. Imidlertid er det fremlagt omfattende dokumentasjon av A fysiske og psykiske helse fra helsevesenet. Lagmannsretten kommer tilbake til dette.

Når det gjelder parts- og vitneforklaringer er bevisbildet sammensatt. A og hennes mor har i hovedsak forklart seg sammenfallende. Forklaringene står i kontrast til forklaringene fra lærerne.

Lagmannsretten er kommet til at det er sannsynliggjort at A har blitt utsatt for en viss ondsinnet atferd fra medelever over tid, og at det har vært en ubalanse i styrkeforholdet mellom henne og de som utsatte henne for krenkelsene. Likevel mener lagmannsretten at mobbing i det omfang og med den varighet som A beskriver, ikke er tilstrekkelig bevist.

Ved vurderingen av det faktiske hendelsesforløp tar lagmannsretten utgangspunkt i A forklaring.

Hun har beskrevet en god og nær oppvekst sammen med mor og mormor. Hennes far var en del av hennes liv frem til hun var mellom 4 og 5 år. Etter dette har de ikke hatt kontakt, uten at hun kjenner nærmere til bakgrunnen for det. Hun avviser å ha vært berørt av eventuell konflikt mellom foreldrene, både under og etter deres samliv.

A opplevde at folk i bygda oppfattet hennes familie som spesiell og «rar». Dette hadde sin bakgrunn i synet på hennes mor, familiens sosiale ståsted og at foreldrene var skilt.

A beskriver sin oppvekst i "Stedsnavn" før skolestart som god. Hun gikk i barnehage, hadde venner som hun lekte med der og på fritiden. En av hennes venninner fra barnehagen var C som var ett år eldre.

Også starten på "Stedsnavn" barneskole forløp uten noe særskilt å bemerke inntil slutten av 2. klasse / starten av 3. klasse. Det var da dannet seg en vennegjeng som holdt sammen, og

som hun ikke ble inkludert i. Disse bodde i «byggefeltet», et område med mer moderne boliger og familier med bedre økonomi. Elevene fra dette området bodde geografisk nær hverandre og var også sammen på fritiden.

Slik lagmannsretten har oppfattet det var disse elevene delaktig i trakasseringen i form av skjellsord rettet mot A i tillegg til at de solidarisererte seg med medelever som fysisk plaget henne.

A har beskrevet trakasseringen som utestenging, nedsettende omtale ved å bli kalt dum, stygg, «suppehue», «kålhue» og lignende. I tillegg ble hun utsatt for fysiske angrep ved blant annet slag, spark, stein- og snøballkasting. Den verste episoden skjedde under en overnattingstur med skolen i slutten av 7. klasse. To av de mest aktive mobberne la henne ned på en sofa og holdt en pute over ansiktet hennes så lenge og på en slik måte at hun trodde hun ville dø. Ertingen og plagingen skjedde systematisk og gjentakende, beskrevet som flere tilfeller hver uke, gjennom resten av barneskolen.

B har i sin forklaring for lagmannsretten bekreftet at A ble plaget i barneskolen, og at medelevene ikke ville leke med datteren.

Også C bekreftet at A ble «sett ned på» av medelever. Hun forklarte om et motsetningsforhold mellom gjengen i byggefeltet, ca. 15 stk. bestående av gutter og jenter, og de øvrige på skolen som ble holdt utenfor. C forklarte videre at A en gutt og to jenter i tillegg til henne, var en egen vennegjeng, og at de «hang sammen som erteris og fant trøst i hverandre».

Det er lagmannsrettens vurdering at det er sannsynliggjort at A ble utsatt for hendelser på "Stedsnavn" barneskole som må anses som en krenkelse av hennes rett til et trygt og godt psykososialt skolemiljø.

Lagmannsretten finner ikke grunn til å betvile A forklaring, som støttes av forklaringen fra hennes mor og venninnen C om at hun fra 3. klasse ble utsatt for tilfeller av erting og plaging av medelever. Hun ble tiltalt som «dum» og «stygg», samt omtalt på en måte som ga henne mindreverdighetsfølelse. Hun ble ikke inkludert i gjengen med de «populære» elevene fra byggefeltet. Vinterstid ble A ved enkelte anledninger utsatt for snøballkast og dyttet overende i snøen. Under en overnattingstur med klassen i 2003, da hun gikk i 7. klasse, ble hun som nevnt lagt i en sofa av to medelever som deretter holdt en pute over ansiktet hennes slik at hun fikk problemer med å puste.

Det legges til grunn at A egen subjektive opplevelse av barneskolens psykososiale miljø fra 3. klasse var slik at det ikke virket positivt inn på hennes helse, trivsel, trygghet, læring og sosiale tilhørighet.

Om oppstart i ungdomskolen forklarte A at hun kom i en klasse med 31 elever fra ulike grendeskoler i Drangedal. Hun kom raskt inn i en jentegjeng og hadde det fint på

skolen frem til 9. klasse. Hun opplevde da at en av jentene vendte seg mot henne. Denne eleven fikk med seg de andre jentene og A ble utestengt fra jentegjengen.

Hun opplevde deretter erting og plaging, hovedsakelig fra en jentegruppe i klassen bestående av fire elever hvor en ledet an. Krenkelsene besto i stygge kommentarer og sårende utsagn om hennes person. Hun ble bevist holdt utenfor denne jentegruppen, både i klassen og i skolegården. Utestengningen var systematisk og kontinuerlig gjennom resten av ungdomstrinnet. Verbale krenkelser skjedde ofte, i alle fall ukentlig.

På skolebussen ble hun i hele perioden mobbet av de samme som hadde mobbet henne på barneskolen. Mobbingen besto av ufine kommentarer og sangtekster med krenkende karakteristikk av henne og hennes mor.

A beskrivelse av medelevers trakassering av henne er bekreftet av B

D som gikk i klassen under A bekreftet at hun ble utsatt for trakassering på skolebussen. Han beskrev krenkelser i form av stygge kommentarer og personkarakteristikk. Hun ble kaldt «stygg», «fæl» og spyttet etter. I tillegg ble hun utsatt for sang på bussen med ufin tekst om henne og hennes mor. Det var guttene i «Stedsnavn» gjengen» som stod for alt dette.

Også A venninne, E bekreftet at A ble utestengt fra jentegjengen på ungdomsskolen etter initiativ fra en av jentene. Videre at det ble «slengt» negative kommentarer til A på bussen. E oppfattet at det var ment å være morsomt, men at det etter hennes syn fremsto så negativt at det ble oppfattet «vondt».

N gikk i parallellklassen til A. Også han bekreftet trakassering av henne på skolebussen, slik gjengitt fra E forklaring, men kunne ikke huske at A ble utsatt for noe av medelever på skolen.

Lagmannsretten mottok også forklaring fra medelever som gikk på ungdomsskolen sammen med A og som ikke selv hadde registrert eller fått kjennskap til at A ble utsatt for uønsket adferd i ungdomsskolen eller på skolebussen. Det vises til forklaringen fra F G og H

Også for perioden på Drangedal ungdomsskole finner lagmannsretten det sannsynliggjort at A ble utsatt for negativ adferd og krenkelser fra medelever, både på skolebussen og fra jentegjengen i klassen, i en slik grad og omfang at det må anses som en krenkelse av hennes rett til et godt psykososialt miljø.

Det kan ikke legges til grunn at alle ungdommene i kretsen rundt mobberne anså mobbernes adferd overfor A som akseptabel. Som forklart av medelever under ankeforhandlingen, hadde de imidlertid ikke mot til å stå opp for henne. A

subjektive opplevelse av det psykososiale miljøet ved skolen var utvilsomt ikke i henhold til lovens krav.

Kommunens kunnskap, handlinger og unnlatelser

Avgjørende for kommunens erstatningsansvar er om den kan bebreides at omsorgsplikten overfor A ikke ble tilfredsstillende ivaretatt.

Spørsmålet for den videre drøftelse er hvilken kunnskap kommunens ansatte hadde eller måtte forventes å ha om medelevenes adferd overfor A

"Stedsnavn" barneskole

Om kommunens kunnskap har A for tiden på barneskolen forklart at hun fortalte sin mor om medelevenes adferd, blant annet at de sa «stygge ting» om henne og at de ikke ville være sammen med henne. Videre at A selv og hennes mor sa ifra til både rektor og klassestyrer, uten at noe skjedde. Dette er bekreftet av B

«Putehendelsen» i 7. klasse ble observert av vikarlærer. Denne grep imidlertid ikke inn.

Både rektor og klassestyrer har bestemt avvist at det ble rapportert om mobbing av A. De registrerte heller ikke selv episoder eller ble gjort kjent med slike fra andre i skolen. De hadde ingen mistanke om at det psykososiale miljøet i skolen ikke virket positivt på A helse, trivsel, læring, trygghet eller sosiale tilhørighet.

Skolen hadde inspeksjon i alle friminutt. Det ble der avdekket enkeltepisoder med erting, men ingen mobbing. Skolen registrerte ikke at A var særlig utsatt for erting, snøballkasting o.l. og hadde heller ingen mistanke om det. Skolen hadde samarbeidsmøter hver uke der alle lærerne var tilstede. Et fast punkt på møtet var gjennomgang av alle elevene, med vurdering av faglig utvikling og sosial samhandling. Det var også etablert ulike «trivselsprosjekt» for å fremme samhold og inkludering.

Skolen var kjent med at en jentegruppe fra byggefeltet var mye sammen på fritiden. Imidlertid hadde lærerne ingen mistanke om at disse utsatte A for uønsket adferd i skolen. Lærerne registrerte at A hadde andre venner som hun var sammen med i skoletiden.

Skolen oppfattet A som en stille og forsiktig elev. Hun hadde faglige utfordringer og behøvde mye hjelp med skolearbeidet. Det var kjent for skolen at A mor ikke var noen ressurs for datteren på dette punkt. Skolen fulgte derfor ekstra opp, blant annet ved at kontaktlærer var hjemme hos A etter skoletid for å bistå. Rektor hjalp A med lekser i matematikk, både i barneskolen og ungdomsskolen.

"Stedsnavn" er et lite samfunn der de fleste kjenner til mye om mange. Barneskolen besto av 25-30 elever og få lærere. Dette gjorde at skolen hadde opplysninger om elevenes sosiale og personlige forhold utover det som tilfløt de ansatte gjennom ordinær tjenestevei.

Lagmannsretten legger etter det opplyste til grunn at skolen var kjent med A familiære situasjon, blant annet opplysninger om et konfliktfullt brudd mellom foreldrene som resulterte i at A mistet kontakten med sin far. Det fremgår av rektors brev til Drangedal skolekontor i august 2002 at A gikk regelmessig til psykolog i Skien de første skoleårene på grunn av familiære vansker.

Selv om A i sin forklaring for lagmannsretten bestrider vansker knyttet til fraværet av kontakt med sin far, oppfattet skolen at hennes adferd og helse hadde slik sammenheng. Det vises også til notat fra helsesøster etter rutinekontroll 18. januar 2002 (5. klasse) der A selv setter somatiske plager i sammenheng med et konfliktfylt forhold til far. Også A mor informerte skolen om det hun mente var A vansker i relasjonen til far.

I tråd med A forklaring legger lagmannsretten til grunn at hendelsene fra barneskolen skjedde fra om lag 3. klasse, dvs. fra høsten 1999.

Felles for vitnene som gikk på barneskolen sammen med A er at de i ettertid har fått opplysninger om at hun ble mobbet. A fortalte ikke disse om mobbing fra medelever da mobbingen skjedde. Det samme gjelder for mors nære venninne, I som heller ikke på den tiden ble gjort kjent med at A ble utsatt for mobbing.

Lagmannsretten antar at det ikke er uvanlig at elever utsatt for mobbing unnlater fullt ut å fortelle om hva de utsettes for, både til foresatte, venner og helsevesenet. A forklaring for lagmannsretten står likevel i en viss kontrast til begivenhetsnære og andre bevis i saken.

Hverken rektor eller kontaktlærer så mobbing av A. De så en elev som hadde utfordringer sosialt og faglig, men som ellers hadde venner og som så ut til å trives på skolen. Det legges til grunn at det var tidvis mye kontakt mellom B og skolen på grunn av A faglige utfordringer og fysiske helseplager. Videre at det var et tema at A ikke fikk innpass i gjengen fra byggefeltet.

Lagmannsretten finner det ikke sannsynliggjort at A og hennes mor har rapportert om mobbing til rektor og kontaktlærer som anført. Selv om rutiner for nedtegning og håndtering av slike henvendelser var svakere den gang, må det forventes noe skriftlig og tidsnær dokumentasjon ved så alvorlige og omfattende varsling som anført om uønsket adferd fra medelever.

Til tross for at kommunen kjente til enkeltepisoder av erting, snøballkasting mv. kan ikke lagmannsretten se at den ved dette skulle satt episodene i en større sammenheng av betydning for A psykososiale trivsel i skolen. Både rektor og kontaktlærer forklarte

at skolen alltid tok tak i enkeltepisoder de ble gjort kjent med. De ville utvilsomt ha husket dersom det hadde skjedd systematisk krenking av A Det samme dersom mer alvorlige tiltak på grunn av mobbeadferd hadde vært nødvendig.

Det finnes ikke tilstrekkelig holdepunkt for at A ble isolert fra det sosiale fellesskapet på barneskolen, eller at hun ble holdt utenfor klassens normale struktur. Selv om hun ikke var en del av gjengen fra byggefeltet, hadde hun venner som skolen observerte at hun var sammen med i skoletiden. Disse opptrådte som en støtte for henne, slik vitnet C også forklarte.

Det synes også å ha vært et visst gjensidig motsetningsforhold mellom vennegjengen A var en del av og gjengen fra byggefeltet. C forklarte at de utenfor oppfattet gjengen fra byggefeltet som «utagerende, usiviliserte og grenseløse», og at disse i sin adferd og væremåte bar preg av en hverdag «uten særlig tilsyn fra foreldrene».

Det er ikke fremlagt tidsnær skriftlig dokumentasjon som kan belyse hva kommunen kjente til eller hadde mistanke om angående A psykososiale skolemiljø ved "Stedsnavn" barneskole før skoleåret 2001/2002 da A gikk i 5. klasse.

A ble i juli 2001 henvist til kommunefysioterapeut i Drangedal. Det fremgår av bakgrunnsopplysningene at A hadde «en forhistorie med mobbing». Dokumentet inneholder ingen nærmere opplysninger om dette. Lagmannsretten forstår henvisningen slik at mobbingen er oppfattet å referere seg til forhold bak i tid. Det er uklart om den er relatert til skolemiljøet, men basert på A forklaring må det antas å være situasjonen.

I forberedt samtale mellom A hennes mor og kontaktlærer 24. oktober 2001 fremkommer imidlertid ingen opplysninger om slik adferd fra medelever som anført på dette tidspunkt. Etter lagmannsrettens syn er det heller ikke notert omstendigheter som ga skolen kunnskap om eller foranlediget mistanke om at A selv opplevde at det psykososiale miljøet ved skolen ikke var positivt for henne.

Det samme gjelder skriftlig informasjon til helsesøster fra A mor i forbindelse med elevundersøkelse i 5. klasse.

B søkte i august 2002, etter at de hadde flyttet ut av skolekretsen, om at datteren fikk fortsette ved "Stedsnavn" barneskole. Søknaden ga ingen indikasjon på slike psykososiale forhold ved skolen som anført. Tvert imot må søknaden oppfattes slik at A oppfattet miljøet som positivt for egen del.

A ble i august 2002 henvist til BUP etter ønske fra mor. Anmodningen ble fremsatt til helsesøster i kommunen i mars s.å. Det fremkommer av samtale mellom helsesøster og mor at A har mye hodepine, magesmerter, stramme og ømme muskler i nakke/skuldre samt søvnproblemer. Mor opplyste at A var i en bilulykke sist sommer og «som mor mener hun strever med», at A «grubler og tenker mye» og at A

har «opplevd mye vondt i forhold til sin far, som hun mener jenta strever med». I henvisningen til L v/ BUP fremkommer at bilulykke, vanskelig forhold til far og erting er tema for vurdering av A helse. A fulgte imidlertid ikke opp dette tilbudet. Hennes mor opplyste telefonisk til BUP i oktober at skolesituasjonen var mye bedre, og at datteren var blid og fornøyd når hun dro til skolen. Helsesøster ble gjort kjent med at A ikke ønsket å fortsette ved BUP.

For den resterende del av tiden ved barneskolen foreligger det ikke skriftlig dokumentasjon av betydning utover søknad om skoleskyss, datert mars 2003. I søknaden til kommunen opplyser A mor at datteren «liker seg godt» på "Stedsnavn" barneskole.

Det er lagmannsrettens oppfatning at dokumentasjonen som gjengitt gir lite holdepunkt for at kommunen hadde kunnskap om at A ble mobbet eller at hun opplevde at skolens psykososiale miljø ikke var positivt for henne. A har også selv forklart at hun «sluttet å si ifra» de to siste årene på barneskolen.

Ved vurderingen av kommunens kunnskap finner lagmannsretten også støtte for konklusjonen i kommunenes oppfølging av A. Denne underbygger at hennes utfordringer var oppfattet å knytte seg til familiære forhold. Basert på informasjonen A og hennes mor ga iverksatte skolen tiltak i form av samtaler hos helsesøster, fysioterapi og hjelp for psykisk helse v/BUP. Dette var også tiltak A mor mente var hensiktsmessige og adekvate på det tidspunktet.

Heller ikke A noe svake skoleprestasjoner foranlediget etter lagmannsrettens syn mistanke om mobbing. Skolen registrerte at hun strevde faglig, og satte inn tiltak med blant annet leksehjelp og ekstra bistand i enkeltfag. Tross A dysleksi oppnådde hun middels gode resultater med ekstra hjelp fra skolen.

Det er på det rene, og heller ikke bestridt av kommunen, at A var mye syk i perioder og derfor hadde stort skolefravær. Kommunen anfører at den ikke hadde mistanke om at dette hadde sammenheng med A psykososiale skolemiljø. Det foreligger riktignok enkelte opplysninger om at A var utsatt for mobbing. Imidlertid er det andre, og særlig familiære belastninger, som fremheves relatert til sykdom og helse i tiden fra barneskolen, både fra henne selv, hennes mor og av helsepersonell.

Samlet vurdert er lagmannsretten kommet til at det ikke er sannsynliggjort at kommunen var kjent med at A ble utsatt for mobbing eller krenkende adferd fra medelever ved "Stedsnavn" barneskole.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det kan bebreides kommunen som uaktsomt at krenking eller mobbing fra medelever ikke ble oppdaget. Det foreligger derfor ikke ansvarsgrunnlag for erstatningskravet knyttet til tiden A var elev ved "Stedsnavn" barneskole.

Drangedal ungdomsskole

A startet høsten 2004 på ungdomsskolen, i en klasse med 31 elever. Hun tok skolebussen til og fra skolen. Det som skjedde på skolebussen antas også å falle under skolens ansvar.

Det betviles ikke at A i dag husker mobbingen som mer omfattende enn det lagmannsretten har lagt til grunn, både i art, omfang og varighet. Spørsmålet for lagmannsretten er imidlertid hvor mye av mobbingen som kan anses tilstrekkelig bevist ut fra det samlede bevisbildet.

Lagmannsretten må dernest ta stilling til om skolen har forsømt sin handleplikt for å hindre den mobbingen som retten finner bevist. Skolens plikt begrenser seg ikke til å handle først etter positiv kunnskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har også plikt til å kartlegge og følge med på hvordan elevene har det i skolen.

Det er på det rene at A periodevis i ungdomsskolen hadde betydelige helseplager og at skolen var kjent med dette. Skolen vil i sitt arbeide med å kartlegge og ivareta elevers psykososiale behov kunne stå overfor vanskelige og komplekse årsaksvurderinger av betydning for beslutninger om tiltak. Det må være rom for skjønnsmargin og enkelte feilvurderinger uten at det vil lede til erstatningsansvar.

J var rektor ved ungdomsskolen i aktuelle periode. Han forklarte at det ved oppstart av nytt ungdomstrinn alltid ble holdt et møte mellom lærerne fra de ulike barneskolene i kommunen og ungdomsskolen. Dette ble gjort for utveksling av informasjon om elevene som skulle starte ved ungdomsskolen, blant annet som ledd i sammensetningen av klassene på 8. trinn. Skolen arbeidet aktivt for å tilegne seg kunnskap om elevens psykososiale miljø ved styrking av klassesamhold - herunder «klassens time» - elevsamtaler, samtaler og møter med foresatte, aktiv bruk av elevrådet, lærerinspeksjon i alle friminutt, helsesøster med fast tid ved skolen hver uke og ukentlige lærermøter.

Ungdomsskolen fikk ingen informasjon om uønsket adferd mot A i barneskolen.

J bekreftet at skolen i 2004 fikk kjennskap til at det skjedde mobbing på skolebussen av to elever ved ungdomsskolen. Dette tok skolen tak i, og problemet for aktuelle elever ble opplyst løst. Skolen fikk imidlertid ikke kunnskap om at A ble utsatt for uønsket adferd fra medelever på skolebussen.

Videre forklarte J at skolen ved flere anledninger ble kjent med mobbing av elever. Dette medførte alltid at skolen tok tak i saken, først ved milde tiltak som samtale med mobber, eventuelt sterkere tiltak dersom dette ikke førte frem.

J kunne også huske, og det er i skolens system registrert, at skolen i september 2006 ble kjent med at A opplevde seg mobbet av navngitt medelev. Det var A selv

som kontaktet rektor og fortalte dette. Rektor hadde deretter samtale med medeleven der det ble klart uttrykt at skolen så svært alvorlig på hennes adferd overfor A og at det ville bli satt inn strengere tiltak dersom mobbingen ikke umiddelbart opphørte.

Det fremgår av skolens notat om saken, datert 19. september 2006, at A forklarer at medeleven «skriver stygge lapper til henne, baksnakker henne og A føler at ... er etter henne. Hun synes at dette er forhold som gjør skolehverdagen hennes vanskelig. Hun forteller at dette har holdt på ca et år.»

A bekreftet varselet til rektor som gjengitt. Hun forklarte at det var en venninne av henne som nærmest dro henne til rektors kontor for å fortelle hva hun ble utsatt for ved skolen. Videre at rektor hadde slik innskjerpingssamtale som beskrevet.

K var A kontaktlærer. Hun avviser bestemt at hun selv observerte episoder eller valgte å overse episoder hvor A ble plaget, og at A og hennes mor kontaktet henne fordi A ble mobbet av medelever. K er sikker på at hun ville ha husket slikt og at hun ville ha håndtert dette etter skolens system, som gjengitt fra J forklaring, dersom det hadde skjedd. Hun hadde heller ingen mistanke om at A opplevde skolehverdagen vanskelig før A selv forklarte dette til rektor i september 2006.

Dette viser etter lagmannsrettens syn at skolen fulgte opp konfliktsituasjoner hvor A var involvert.

K og J oppfattet at mobbingen fra medeleven opphørte etter J samtale med partene i september 2006. A forklarte imidlertid at mobbingen fortsatte, men at hun avsto fra å melde fra til rektor, slik de hadde avtalt, fordi hun mente skolen ikke ville følge det opp på adekvat måte.

K bekreftet at skolen oppfattet A som stille og forsiktig. Hun var selv av den oppfatning at A behøvde hjelp sosialt i forhold til medelever. Skolen hadde et tiltak for elever med slike behov, og A deltok i en gruppe med jenter som ble fulgt opp med støtte til sosial samhandling. K oppfattet at A profitterte på dette, og at hun hadde venner som hun holdt sammen med på skolen. Etter K syn var det ingen mistanke om at A ble isolert fra det sosiale fellesskapet generelt på skolen eller at hun ikke ble innlemmet i klassens normale strukturer.

Det må antas nokså alminnelig forekommende at det danner seg gjenger og «klikker» som holder sammen i skolen og også i fritiden. Dette synes tilfellet i vår sak for omtalte «jentegjeng», som A var en del av frem til 9. klasse. Etter det opplyste var disse også mye sammen på fritiden, delvis relatert til organiserte fritidsaktiviteter som A ikke deltok i. Lagmannsretten oppfatter at A ønsket å være sammen med disse jentene, men at de ikke ønsket å ha henne med. A forklarte at hun oppsøkte en av jentene hjemme, og at jentas mor beklaget overfor A at datteren og venninnene ikke ga

A innpass uten at de foresatte mente de kunne gjøre noe med situasjonen. Å bli holdt utenfor slik A her opplevde, er åpenbart vondt og vil naturlig oppleves vanskelig. Det er ubarmhjertig av de som ekskluderer.

Skolen fanget opp at A ikke lenger ble inkludert i jentegjengen, og sørget derfor for at hun ble del av omtalte jentegruppe i regi av skolens psykososiale tiltak.

Det foreligger for perioden fra ungdomsskolen omfattende helsedokumenter som viser hyppig kontakt med ulike instanser i helsevesenet, blant annet Drangedal helsestasjon, kommunal fysioterapeut, skolehelsetjenesten, BUP, fastlege og spesialisthelsetjenesten. Samlet etterlater disse et inntrykk av en elev med betydelige somatiske og psykiske plager.

Lagmannsretten finner grunn til å gå relativt detaljert inn på den dokumentasjon som finnes, for å gi et utfyllende bilde av hva som ble gjort fra kommunens side og hvilken involvering A og hennes mor hadde i de prosesser som foregikk. Det har også vært viktig å undersøke om det finnes opplysninger om mobbing av A i dette materialet.

A kontaktet selv helsestasjonen kort tid etter oppstart på ungdomsskolen. Bakgrunnen for henvendelsen i november 2004 var hodepine. Dette ble sett i sammenheng med dårlige kostvaner, og mulig synsproblematikk. I august 2005 var hodepine, magesmerter og spiserutiner på ny tema i «Individuell samtale om helse og trivsel» hos helsesøster. Der fremkommer opplysninger om at A selv oppfattet at plagene «har en psykisk årsak», «det har med venner å gjøre, føler seg utafør sammen med de andre», og hun ønsket hjelp.

A ble tilbudt hjelp hos kommunens fysioterapeut for utredning av fysiske plager med hodepine og magesmerter. Det fremgår av notat 15. april 2005 at fysioterapeut var av den oppfatning at hodepine og magesmerter sannsynligvis skyldes at hun ikke spiste. A opplyste at hun anså samtalehjelp hos psykolog hensiktsmessig. «Hun sier at hun ikke er utenfor samtidig som det er noe der.»

A ble i juni s.å. innlagt Sykehuset i Telemark for utredning av magesmerter. Det kom da frem at A selv fortalte at spisevanene skyldtes slanking, at hun var redd for å utvikle anorexi og at mor skulle bli kjent med dette. Hun avviste bestemt at mageproblemene hadde sammenheng med belastninger knyttet til skolevei, plaging fra medelever, skoleprestasjoner eller familiære forhold. Sykehuset hadde under oppholdet kontakt med skolen v/ kontaktlærer K jf. journalnotat 8. juni 2005. K opplyste om faglige utfordringer på skolen, at A hadde klassekamerater hun var sammen med i skoletiden, men at hun hadde en del sykefravær «som gjør at hun lett blir mer perifer».

A ble utskrevet med «instruks om 4 måltider daglig» og poliklinisk behandling hos psykolog ved barneavdelingen. Med A samtykke innhentet sykehuset 27. juni 2005

vurdering av henne fra psykolog M i Drangedal. I journalen er notert: «Han tenker også at hun har en spiseforstyrrelse».

A avsluttet 8. klasse med et betydelig sykefravær.

A ble henvist til BUP v/psykolog L på grunn av spiseforstyrrelse. Hun er i journalnotater fra samtale referert på noe vekslende opplysninger om opplevelsen av det psykososiale skolemiljøet. Det bekreftes opplysninger om «klikkdannelse», og at hun ble holdt utenfor. Videre at skolen etablerte en «jentegruppe» for elever som hadde behov for ekstra hjelp sosialt. A meddelte i desember 2005 L at hun ønsket ny terapeut. I journalnotat 7. desember 2005 fremkommer:

A er en blid og hyggelig jente som er vant til å få det som hun vil hjemme, men hvor det ikke fungerer like greit med jevnaldrende.
Hun ønsker en kvinnelig samtalepartner.

Tilbudet ved BUP ble avsluttet i mars 2006. Fra journalnotat 13. mars 2006 er det nedtegnet opplysninger fra mor om at «det går så mye bedre med A », og at problemene betegnes som «vanlige tenåringsproblemer».

Skolen registrerte ikke sykefravær hos A hverken for høst- eller vårsemesteret i 9. klasse.

Etter oppstart i 10. klasse hadde A samtale med helsesøster om situasjonen ved skolen, og hvor A opplyste at «det går nokså bra, strever i norsk og matte». Helsestasjonen meddelte dette til rektor for videre oppfølging med aktuelle faglærere.

I september 2006 ble skolen kjent med en konkret situasjon hvor A opplyste rektor om mobbing av navngitt medelev som beskrevet foran.

I journal fra helsestasjonen, datert 2. oktober 2006, er nedtegnet opplysninger om telefonhenvendelse fra B der hun uttrykker bekymring for datterens skolefravær. Notat fra samtale med helsesøster 21. november 2006 viser at A da opplyser å ha det «ok. for tiden».

Samme opplysninger gis av A mor til BUP 9. oktober 2006.

Ved vurderingen av hva kommunen visste eller burde kjenne til, kommer også A egen forklaring om at hun, til tross for rektors klare oppfordring i september i 10. klasse om å ta ny kontakt dersom forholdet til jentegjengens leder ikke bedret seg, ikke kontaktet rektor eller kontaktlæreren på nytt om dette.

Det fremkommer ingen ny konsultasjon hos helsesøster i 10. klasse før 2. mai 2007 og hvor denne alene gjaldt et vondt ben.

A hadde registrert 15 dager og 11 timer fravær fra skolen for høstsemesteret i 10. klasse, og intet fravær vårsemesteret.

Lagmannsretten finner spørsmålet om ansvarsgrunnlag noe vanskelig. Kommunens omfattende forpliktelser etter skolelovgivningen og kunnskap om at A hadde alvorlige helseproblemer ga en særskilt oppfordring til oppmerksomhet om og oppfølging av A

Til tross for dette er lagmannsretten etter en samlet vurdering av bevisene i saken kommet til at det ikke er sannsynliggjort at én eller flere ansatte i kommunen, mens A var elev ved Drangedal ungdomsskole, opptrådte erstatningsbetingende uaktsomt.

Etter lagmannsrettens vurdering iverksatte kommunen, utfra informasjonen bevisene i saken underbygger ble gitt kommunen, en rekke adekvate tiltak for å ivareta A mens hun var elev ved skolen. Det var tett individuell oppfølging av A fra helsesøster, hvor hun periodevis var til samtale ukentlig og til enhver tid kunne ta opp hvordan hun hadde det på skolen. Helsesøster bisto henne også med kontakt for hjelp i spesialisthelsetjenesten m.v. Ut fra alle tiltak som ble iverksatt, kan ikke skolens ansatte lastes for manglende oppfølging av eventuelt skjulte krenkende handlinger overfor A som de ikke hadde kunnskap om. Dette er i tilfelle handlinger som hun ikke har sagt fra om, selv om hun var bedt om å gi beskjed om slike hendelser. Gjennom egne uttalelser og tilbakemeldinger fra hennes mor, hadde heller ikke skolen foranledning til å iverksette ytterligere undersøkelser eller tiltak.

Avsluttende merknader

Da det ikke foreligger ansvarsgrunnlag, behandles ikke spørsmålet om det foreligger årsakssammenheng og skade/økonomisk tap.

Lagmannsretten vil imidlertid understreke at avgjørelsen ikke innebærer at A mistros på sin forklaring i forhold til sine opplevelser og sin hukommelse. Det er heller ingen uenighet mellom partene om at A har psykiske helseplager i et slikt omfang at hun i dag anses medisinsk invalid i betydelig grad, samt at hun er 100 % arbeidsufør.

Mobbing og trakassering vil kunne påføre den som utsettes for slike krenkelser stor psykisk skade. Mobbing og trakassering fra medelever forekommer i et omfang som er vanskelig å anslå på grunn av store mørketall. Det ligger i sakens natur at mange tilfeller ikke oppdages fordi barn og unge vegrer seg mot å fortelle om slike hendelser til foresatte, venner og ansatte i skolen og helsetjenesten. Det vil i mange tilfeller være vanskelig for de unges foresatte og skolen å oppdage dette fordi krenkelsene foregår i det skjulte og fordi helsefølger ikke settes i sammenheng med trakassering, hverken av den unge selv eller andre rundt denne. A forklarte at hun selv ikke satte helseplagene i sammenheng med

mobbing før i voksen alder, og det er heller ikke å forvente at unge skal forstå slik sammenheng før de blir voksne.

Sakskostnader

Drangedal kommune har fått fullt medhold i saken, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 krav på erstatning for sakskostnader.

Bevisvurderingen har budt på noe tvil. A vant frem med sitt krav i tingretten, og hadde grunn til å ta til motmæle mot kommunens anke. Det er også i lagmannsretten lagt til grunn at hun på grunn av krenkelser fra medelever opplevde et skolemiljø som ikke var i samsvar med lovens krav. Lagmannsretten er på bakgrunn av dette, sammenholdt med sakens velferdsmessige betydning for A og det ujevne styrkeforholdet mellom partene, kommet til at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta A for å erstatte kommunens sakskostnader for tingretten og lagmannsretten, jf. § 20-2 tredje ledd.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Drangedal kommune frifinnes.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.

Tone Kleven
(sign)

Maria Torvund
(sign)

Paal Christian Aartun
(sign)

Dokument i samsvar med original
Liv Berit Hanssen